

mr. sig. Sanja Miketić-Curman, dipl. ing. sig.
mr. sig. Josip Taradi, dipl. ing. sig.

STATUS INŽENJERA SIGURNOSTI U PROPISIMA ZAŠTITE NA RADU

Sažetak

Za utvrđivanje statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite na radu stručno su analizirane određene odredbe Zakona o zaštiti na radu, N. N. br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08., 75/09., te na temelju njega donesenih podzakonskih propisa koji uređuju uvjete razine stručne sprema i stručnoga naziva za obavljanje određenih poslova zaštite na radu, kao i odredbe određenih drugih posebnih propisa. Uz isticanje odredbi propisa u čistopisu, dan je komentar, a potom i prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti vezan uz određene odredbe propisa zaštite na radu. U zaključku su istaknuti glavni aspekti potrebe unapređenja statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite radi postizanja više razine stručne kompetencije stručnjaka za zaštitu na radu i s ciljem unapređenja sigurnosti na radu u praksi.

Ključne riječi

inženjer sigurnosti, propis, status, zaštita na radu

THE STATUS OF SAFETY ENGINEERS IN SAFETY AND HEALTH PROTECTION AT WORK REGULATIONS

Abstract

In order to determine the status of safety engineers in occupational safety regulations, certain provisions of the Safety and Health Protection at the Workplace Act, Official Gazette No. 59/96, 94/96, 114/03, 100/4, 86/08, 116/08, 75/09 have been expertly analysed, and on it enacted by-laws governing the terms of the level of education and professional title required to perform certain tasks in the field of occupational safety, as well as certain other provisions of special regulations. In addition to accentuating the provisions of the regulations in fair copy, the paper provides a comment and a proposal for improving the status of safety engineers associated with certain provisions of safety regulations. The conclusion emphasizes the main aspects of the need to improve the status of safety engineers in safety regulations in order to achieve a higher level of professional competence of occupational safety specialists with the aim of improving safety at work in practice.

Key words

Safety engineer, regulation, status, safety at work

STATUS DES SICHERHEITSINGENIEURS IN VORSCHRIFTEN ZUM ARBEITSSCHUTZ

Zusammenfassung

Um den Status des Sicherheitsingenieurs in Vorschriften zum Arbeitsschutz zu bestimmen, wurden bestimmte Verordnungen des Arbeitsschutzgesetzes fachlich analysiert, kroatisches Amtsblatt, Nr. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08., 75/09. Neben diesen Verordnungen wurden auch aufgrund des Arbeitsschutzgesetzes verabschiedete Vorschriften analysiert, die bestimmen, welchen Schulabschluss und welche Berufsbezeichnung man für

bestimmte Arbeiten auf dem Gebiet des Arbeitsschutzes braucht, sowie andere spezielle Vorschriften. Dazu wurden auch Kommentare gegeben, wie auch der Vorschlag zur Förderung des Status des Sicherheitsingenieurs. In der Schlussfolgerung wurde betont, dass man den Status des Sicherheitsingenieurs in Schutzvorschriften fördern soll, um eine höhere Fachkompetenz der Fachkraft für Arbeitsschutz zu erreichen und die Arbeitssicherheit in der Praxis zu verbessern.

Schlüsselworte

Sicherheitsingenieur, Vorschrift, Status, Arbeitsschutz

UVOD

Status inženjera sigurnosti u propisima zaštite na radu potrebno je utvrditi stručnom i detaljnom analizom odredbi Zakona o zaštiti na radu, na temelju njega donesenih podzakonskih propisa, kao i nekih drugih posebnih propisa.

Pritom je važno posebno izdvojiti one zakonske odredbe koje na neposredan način propisuju određene elemente statusa inženjera sigurnosti na osnovi njegove stručne spreme i stručnoga naziva, kao i one koje to propisuju na posredan način.

Takva analiza postojećega stanja temelj je za stručnu raspravu i za isticanje stručnih prijedloga za unapređenje statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite na radu.

STATUS INŽENJERA SIGURNOSTI U ZAKONU O ZAŠTITI NA RADU

Zakon o zaštiti na radu donio je Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici 28. lipnja 1996. godine. Zakon je objavljen u Narodnim novinama br. 59/96., a njegova je primjena počela 1. siječnja 1997. godine. Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona prestao je važiti Zakon o zaštiti na radu, N. N. br. 19/83., 17/86., 46/92., 26/93. i 29/94.

Zakon o zaštiti na radu, N. N. br. 59/96., do danas je mijenjan i dopunjavan sljedećim zakonima:

- Ispravak Zakona o zaštiti na radu, N. N. br. 94/96.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu, N. N. br. 114/03.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu, N. N. br. 86/08.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu, N. N. br. 75/09., te odredbama posebnih zakona:
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji, N. N. br. 100/04.
- Zakon o državnom inspektoratu, N. N. br. 116/08.

Kako nije objavljen službeni pročišćeni tekst Zakona o zaštiti na radu, za primjenu i analizu koristi se autorski pročišćen tekst Zakona [3].

Odredbe propisa

Zakon o zaštiti na radu, N. N. br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08., 75/09., *utvrđuje subjekte, njihova prava, obveze i odgovornosti glede provedbe zaštite na radu, kao i sustav pravila zaštite na radu čijom se primjenom postiže u najvećoj mogućoj mjeri svrha ovoga Zakona (članak 2., stavak 1.), a to je uvođenje mjera za poticanje unapređivanja*

sigurnosti i zdravlja radnika na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom te zaštita radnog okoliša (članak 1., stavak 1.).

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Analizom Zakona o zaštiti na radu može se utvrditi da u zakonskom tekstu ne postoje neposredne (izravne, jasno istaknute) zakonske odredbe koje bi određivale status inženjera sigurnosti prema njegovom stručnom nazivu i stručnoj spremi.

Posredno, za status inženjera sigurnosti u Zakonu o zaštiti na radu važne su određene njegove odredbe vezane uz zapošljavanje, organizaciju poslova i obveze stručnjaka za zaštitu na radu kod poslodavca (poglavlje II.: Obveze poslodavca i njegovih ovlaštenika u provedbi mjera zaštite na radu, potpoglavlje 2.: Uređivanje i provedba zaštite na radu).

Odredbe propisa

Obveze zapošljavanja stručnjaka za zaštitu na radu propisane su člankom 18. Zakona o zaštiti na radu:

Članak 18.a

(1) Svaki poslodavac je dužan odrediti jednog ili više radnika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti, određivanjem ovlaštenika ili zapošljavanjem stručnjaka zaštite na radu.

(2) Radnik iz stavka 1. ovoga članka mora posjedovati potrebna znanja i sposobnosti za provedbu aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti.

(3) Radniku iz stavka 1. ovoga članka, poslodavac je dužan osigurati uvjete za rad te ga ne smije staviti u nepovoljniji položaj zbog obavljanja aktivnosti propisanih ovim Zakonom, drugim propisima o zaštiti na radu, kolektivnim ugovorom i prema pravilima struke.

Obveze organizacije poslova samostalnoga stručnjaka za zaštitu na radu propisane su člankom 20. Zakona o zaštiti na radu:

Članak 20.

(1) Poslodavac koji zapošljava više od 50 radnika dužan je odrediti jednu ili više osoba za obavljanje poslova stručnjaka zaštite na radu, sukladno broju zaposlenih, stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti.

(2) U smislu ovoga Zakona, stručnjak zaštite na radu je radnik koji ispunjava uvjete iz članka 18. a stavka 2. ovoga Zakona, i s kojim poslodavac ima sklopljen ugovor o radu za obavljanje poslova zaštite na radu.

(3) Smatrat će se da je poslodavac ispunio obvezu iz stavka 1. ovoga članka ako je s drugim poslodavcima osnovao zajedničku službu, odnosno ugovorio s drugim poslodavcem pružanje usluga službe.

(4) Na zahtjev poslodavca na temelju stanja zaštite na radu i procjene opasnosti ministar nadležan za rad može dozvoliti poslodavcu da poslove zaštite na radu obavlja prema odredbama članka 19. ovoga Zakona.

Obveze organizacije službe za zaštitu na radu propisane su člankom 21. Zakona o zaštiti na radu:

Članak 21.

(1) Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika dužan je ustrojiti samostalnu stručnu službu za zaštitu na radu čija je zadaća praćenje stanja zaštite na radu u pravnoj osobi, te koja u tu svrhu objedinjava i usklađuje rad na poslovima provedbe zaštite na radu.

(2) Broj zaposlenih unutar službe treba ovisiti o veličini poduzeća, organizaciji posla, stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti koji je utvrđen procjenom i ne može biti manji od tri stručnjaka zaštite na radu.

(3) Stručnu službu za pružanje stručne pomoći, praćenje stanja, unutarnji nadzor i ostale poslove zaštite na radu može osnovati više poslodavaca na jednoj lokaciji, odnosno jedan poslodavac, a usluge službe ugovoriti ostali poslodavci na lokaciji.

(4) Poslodavcu koji zapošljava više od 250 radnika na njegov zahtjev ministar rada može dozvoliti da ne ustroji službu zaštite na radu ako na temelju stanja zaštite i procjene proizlazi da ne postoje veće opasnosti i štetnosti po sigurnost i zdravlje radnika. U tom slučaju poslodavac poslove zaštite na radu organizira po odredbama članka 20. stavka 1. do 3. ovoga Zakona.

Obveze poslodavca za osiguranje uvjeta za rad samostalnim stručnjacima za zaštitu na radu i službama za zaštitu na radu propisane su člankom 22. Zakona o zaštiti na radu:

Članak 22.

(1) Poslodavac je dužan stručnjacima za zaštitu na radu kao i službi za zaštitu na radu osigurati uvjete za rad i pomoć drugog stručnog osoblja, kao i potrebnu opremu, a vanjskoj službi ili stručnoj osobi osigurati sve potrebne podatke.

(2) Poslodavac je dužan imenovanog ovlaštenika, zaposlenog stručnjaka zaštite na radu, odnosno službu za zaštitu na radu, obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, te o svim preventivnim mjerama i mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, kao i o podacima o radnicima zaduženima za pružanje prve pomoći, gašenje požara i spašavanje radnika.

(3) Stručnjaci za zaštitu na radu imaju potpunu stručnu neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike i ne smiju biti dovedeni u nepovoljniji položaj dok postupaju prema odredbama ovoga Zakona, drugih propisa zaštite na radu, kolektivnih ugovora i prema pravilima struke.

Obveze stručnjaka za zaštitu na radu (samostalnih stručnjaka za zaštitu na radu ili stručnjaka za zaštitu na radu u sastavu službi zaštite na radu) propisane su člankom 23. Zakona o zaštiti na radu:

Članak 23.

(1) Obveze stručnjaka zaštite na radu, odnosno službi zaštite na radu su naročito:

- stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima te radnicima i njihovim povjerenicima u provedbi i unapređivanju zaštite na radu,
- unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu,
- poticanje poslodavca i njegovih ovlaštenika da nadležne službe poslodavca otklanjaju utvrđene nedostatke glede zaštite na radu,
- praćenje i raščlamba podataka u svezi s ozljedama na radu i profesionalnim bolestima te izrada godišnjeg izvješća za potrebe poslodavca,
- suradnja s tijelima nadležnim za poslove inspekcije rada, sa zavodom nadležnim za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu te ovlaštenim ustanovama i trgovačkim društvima koji se bave poslovima zaštite na radu,
- osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i pomaganje u njihovom radu,
- rad u odborima za zaštitu na radu kod poslodavca,
- suradnja sa stručnim službama poslodavca prilikom izgradnje i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, nabave strojeva i uređaja te osobnih zaštitnih sredstava,
- suradnja sa specijalistima medicine rada.

(2) Stručnjaci zaštite na radu i službe zaštite na radu na temelju praćenja stanja zaštite predlažu poslodavcu, njegovim ovlaštenicima, odnosno odboru zaštite na radu mjere za poboljšanje stanja.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Zanimljivo je da propisane obveze stručnjaka za zaštitu na radu nisu dopunjene ili izmijenjene od donošenja Zakona o zaštiti na radu 1996. godine. Za unapređenje statusa inženjera sigurnosti upravo bi stručne i praktično djelotvorne obveze stručnjaka zaštite na radu, koje ga promoviraju kao suvremenog voditelja zaštite na radu kod poslodavca, bile ključne za njegov status u poslovnoj organizaciji te struci zaštite na radu.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

Dopunom Zakona o zaštiti na radu propisati nove obveze stručnjaka za zaštitu na radu:

- vođenje projekata izrade i revizije procjene opasnosti
- vođenje procesa osposobljavanja za rad na siguran način (radnika, ovlaštenika poslodavca, povjerenika radnika za zaštitu na radu)
- vođenje procesa ispitivanja sredstava za rad i radnoga okoliša
- izrada stručnih podloga za planove zaštite na radu
- upravljanje informacijskim sustavom zaštite na radu.

Odredbe propisa

Na temelju članka 25. Zakona o zaštiti na radu *Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati glede stručne spreme i radnog iskustva stručnjaci za zaštitu na radu, kao i programe, sadržaje i načine polaganja stručnog ispita te oblike stalnoga stručnog usavršavanja kao i načine njegovog vrednovanja.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Ti su uvjeti propisani u Pravilniku o polaganju stručnoga ispita stručnjaka zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.

Također posredno, za status inženjera sigurnosti u Zakonu o zaštiti na radu važne su određene njegove odredbe vezane uz djelatnost u svezi sa zaštitom na radu (poglavlje IV.).

U potpoglavlju 1.: Obrazovanje i osposobljavanje iz zaštite na radu, člankom 80. Zakona o zaštiti na radu, propisano je, osim programa osnovnoga i srednjoškolskoga obrazovanja iz zaštite na radu, i postojanje programa visokoga obrazovanja:

Članak 80.

...

(3) Programi višeg i visokog obrazovanja obuhvaćaju specifične sadržaje iz zaštite na radu u opsegu koji odgovara potrebi odgovarajućeg studija, usmjerenja, odnosno predmetnog područja.

(4) Najmanje sadržaje programa iz stavka 1. do 3. ovoga članka propisuje ministar prosvjete i športa u suradnji i na prijedlog ministra nadležnog za rad.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

U skladu s novim Bolonjskim procesom visokoga obrazovanja te Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, N. N. br. 123/03., 105/04., 174/04., 46/07., Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju, N. N. br. 107/07., te Popisa stručnih naziva i njihovih kratica, N. N. br. 87/09., u Hrvatskoj tri visokoškolske ustanove:

- Visoka škola za sigurnost, s pravom javnosti
- Veleučilište u Karlovcu
- Veleučilište u Rijeci

imaju dopusnice nadležnoga Ministarstva (Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH) za izvođenje:

- preddiplomskog stručnog studija sigurnosti kojim se stječe stručni naziv stručni/a prvostupnik/prvostupnica inženjer/inženjerka sigurnosti i zaštite (bacc. ing. sec.)
- specijalističkog diplomskog stručnog studija sigurnosti kojim se stječe stručni naziv stručni/a specijalist/specijalistica inženjer/inženjerka sigurnosti i zaštite (struč. spec. ing. sec.)

Ti su studijski programi razvrstani u znanstveno područje 2.: Tehničke znanosti, znanstveno polje 2.15: Druge temeljne tehničke znanosti, čime su utvrđeni temelji struke sigurnosti i zaštite te njezinih glavnih stručnih nositelja - inženjera sigurnosti i zaštite.

Studijskim programima po "starom" sustavu visokoga obrazovanja stjecali su se stručni nazivi inženjer sigurnosti (ing. sig.), diplomirani inženjer sigurnosti (dipl. ing. sig.) te magistar sigurnosti (mr. sig.).

Odredbe propisa

U IV. poglavlju Zakona o zaštiti na radu *Djelatnost u svezi sa zaštitom na radu*, potpoglavlju 3. *Ustanove i trgovačka društva za zaštitu na radu*, posredno, za status inženjera sigurnosti u Zakonu o zaštiti na radu važne su njegove odredbe koje propisuju poslove i uvjete pod kojima pravne i fizičke osobe mogu obavljati određene ovlaštene poslove zaštite na radu:

Članak 91.

(1) *Ovlaštene ustanove i trgovačka društva registrirana za obavljanje poslova zaštite na radu mogu na zahtjev poslodavca izrađivati procjene opasnosti (članak 18.), obavljati osposobljavanje za rad na siguran način (članak 27.), ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (članak 52.), i ispitivanja u radnom okolišu (članak 50.) te izdavati isprave o provedenim ispitivanjima (članak 53.).*

(2) *Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima pravne osobe iz stavka 1. mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Ti su uvjeti propisani Pravilnikom o uvjetima po kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.

Odredbe propisa

Članak 92.

(1) *Određene poslove zaštite na radu kod poslodavca mogu obavljati fizičke osobe, kao stručnjaci za zaštitu na radu.*

(2) *Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima fizičke osobe iz stavka 1. mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Ti uvjeti još nisu propisani, odnosno još nije donesen podzakonski akt. Kako je od donošenja Zakona o zaštiti na radu prošlo 14 godina, a podzakonski akt na temelju toga zakona još nije donesen, time su i inženjeri sigurnosti u nepovoljnom položaju jer nije zakonski regulirana mogućnost da i oni kao ovlaštene fizičke osobe mogu obavljati pojedine poslove zaštite na radu. Uz to, nedonošenjem tog podzakonskog akta u nadležnom Ministarstvu, nisu stvorene niti pretpostavke za komorsko organiziranje inženjera sigurnosti u zaštiti na radu. Sve to zasigurno nepovoljno utječe i na stručnu provedbu zaštite na radu i stanje sigurnosti na radu u cjelini.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Propisivanje uvjeta (podzakonskim aktom koji donosi ministar nadležan za rad) pod kojima fizičke osobe mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.
- Inženjeri sigurnosti, na temelju stručne spreme i stručnoga ispita, moraju moći dobiti ovlasti za obavljanje svih pojedinih poslova zaštite na radu, u svim djelatnostima.
- Dopunom Zakona o zaštiti na radu propisati obvezu komorskoga organiziranja inženjera sigurnosti u djelatnosti zaštite na radu, a podzakonskim aktom propisati detalje komorske organizacije.

Odredbe propisa

Za status inženjera sigurnosti u Zakonu o zaštiti na radu važne su i njegove odredbe iz poglavlja V. *Građenje objekata namijenjenih za rad, proizvodnja strojeva i uređaja i osobnih zaštitnih sredstava*, potpoglavljja 1. *Projektiranje i građenje objekata namijenjenih za rad*, posebno zakonske odredbe koje propisuju obvezu imenovanja koordinatora zaštite na radu tijekom izrade projekta i tijekom izvođenja radova:

Članak 93.

...

(5) *Investitor za poslove u graditeljstvu, odnosno glavni projektant u brodogradnji mora imenovati koordinatora(e) zaštite na radu tijekom izrade projekta.*

(6) *Koordinator za zaštitu na radu tijekom izrade projekta dužan je:*

– *koordinirati primjenu načela zaštite na radu,*

– *izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema posebnom propisu uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično radilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu. Plan izvođenja radova mora sadržavati i posebne mjere ako poslovi na radilištu spadaju u opasne radove prema posebnom propisu.*

...

(9) *Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati koordinatori zaštite na radu tijekom izvođenja radova.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Ti su uvjeti propisani Pravilnikom o uvjetima i stručnim znanjima za imenovanje koordinatora za zaštitu na radu te polaganju stručnoga ispita, N. N. br. 101/09., 40/10.

Odredbe propisa

U Zakonu o zaštiti na radu, u poglavlju VI. *Nadzor*, propisane su odredbe inspekcijskoga nadzora nad provedbom odredbi Zakona o zaštiti na radu i drugih, na temelju njega donesenih propisa:

Članak 102.

(1) *Inspekcijski nadzor nad provedbom odredaba ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavljaju inspektori rada Državnog inspektorata, ako drugim zakonom nije drukčije određeno.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Sam Zakon o zaštiti na radu ne propisuje uvjete glede stručne spreme za inspektore rada, što je važno i za status inženjera sigurnosti, već to propisuje poseban propis - Zakon o Državnom inspektoratu, N. N. br. 116/08., 123/08.

STATUS INŽENJERA SIGURNOSTI U PODZAKONSKIM PROPISIMA DONESENIM NA TEMELJU ZAKONA O ZAŠTITI NA RADU

Na temelju Zakona o zaštiti na radu, od njegova donošenja 1996. godine do 2010. godine, ministar nadležan za rad donio je 27 podzakonskih propisa (pravilnika).

Za analizu neposrednoga utvrđivanja statusa inženjera sigurnosti u tim podzakonskim propisima mogu se izdvojiti sljedeći:

- Pravilnik o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
- Pravilnik o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
- Pravilnik o izradi procjene opasnosti, N. N. br. 48/97., 114/02., 126/03., 144/09.
- Pravilnik o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način, N. N. br. 114/02., 126/03.
- Pravilnik o uvjetima i stručnim znanjima za imenovanje koordinatora za zaštitu na radu te polaganju stručnog ispita, N. N. br. 101/09., 40/10.

Status inženjera sigurnosti u Pravilniku o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.

Odredbe propisa

Pravilnik je zamijenio prethodni Pravilnik o stručnoj spremi, radnom iskustvu, programima, sadržajima i načinu polaganja stručnoga ispita stručnjaka zaštite na radu (N. N. br. 127/98.).

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti stručne spreme i radnog iskustva za polaganje stručnog ispita te programi, sadržaji i način polaganja stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

Članak 2.

Stručnjak zaštite na radu je osoba koja ispunjava uvjete odgovarajuće stručne spreme i radnog iskustva i koja položi stručni ispit prema odredbama ovoga Pravilnika.

Stručnjak zaštite na radu je i osoba koja je položila stručni ispit za inspektora rada, kao i osoba koja nije položila stručni ispit stručnjaka zaštite na radu, ako na poslovima zaštite na radu radi najmanje dvadeset godina.

Stručnjak zaštite na radu je i specijalist medicine rada, koji nije položio stručni ispit stručnjaka zaštite na radu, ako na poslovima specijaliste medicine rada radi najmanje pet godina.

Stručnjak zaštite na radu može obavljati poslove zaštite na radu kod poslodavca i u ovlaštenoj ustanovi odnosno trgovačkom društvu za zaštitu na radu.

Uvjeti stručne spreme i radnog iskustva za polaganje stručnog ispita i obavljanje poslova zaštite na radu u ovlaštenoj ustanovi odnosno trgovačkom društvu za zaštitu na radu utvrđuju se prema kadrovskim uvjetima koje mora ispunjavati ustanova odnosno trgovačko društvo za dobivanje ovlaštenja za obavljanje poslova zaštite na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Za inženjere sigurnosti koji zbog zahtjeva svojega radnog mjesta i poslova zaštite na radu kod poslodavca i u ovlaštenoj ustanovi, odnosno trgovačkom društvu za zaštitu na radu trebaju imati status stručnjaka za zaštitu na radu, zanimljiva je ovdje propisana odredba o stjecanju statusa stručnjaka za zaštitu na radu bez polaganja stručnoga ispita.

Tako inženjeri sigurnosti, kao i ostale osobe, koji rade u praksi, da bi bili oslobođeni obveze polaganja stručnoga ispita na poslovima zaštite na radu, moraju raditi najmanje 20 godina, dok specijalisti medicine rada na poslovima specijalista medicine rada (a ne poslovima zaštite na radu u poslovnoj praksi) najmanje pet godina. To je posve nelogično i nestručno ugrožavanje statusa stručnjaka koji rade poslove zaštite na radu u praksi, među njima i inženjera sigurnosti.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da je stručnjak zaštite na radu i osoba koja nije položila stručni ispit stručnjaka zaštite na radu ako na poslovima zaštite na radu ili na poslovima specijalista medicine rada radi najmanje deset godina.
- Sve stručnjake za zaštitu na radu, bez obzira jesu li stekli taj status polaganjem stručnoga ispita ili ne, propisom obvezati na stalno stručno usavršavanje i periodično petogodišnje obnavljanje važećega statusa stručnjaka za zaštitu na radu.

Odredbe propisa

II. Uvjeti za polaganje stručnog ispita i obavljanje poslova zaštite na radu kod poslodavca

Članak 3.

Stručnjak zaštite na radu može obavljati poslove zaštite na radu kod poslodavca kao:

- 1. voditelj službe,*
- 2. samostalni stručnjak*
- 3. stručnjak u sastavu službe,*
- 4. suradnik u službi.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Ove odredbe Pravilnika propisuju kategorije poslova zaštite na radu kod poslodavca sa statusom stručnjaka zaštite na radu, a koje u poslovnoj praksi obavljaju i inženjeri sigurnosti. Istraživanje problematike organizacije i rada službi zaštite na radu u poslovnim organizacijama u Hrvatskoj [2] pokazuje da među voditeljima službi zaštite na radu u poslovnim organizacijama u Hrvatskoj velika većina (90,37 %) ima višu i visoku stručnu spremu. Stručni naziv u području sigurnosti (ing. sig., dipl. ing. sig., bacc. ing. sec., struč. spec. ing. sec., mr. sig.) ima većina (57,78 %) voditelja službi zaštite na radu. Među stručnjacima zaštite na radu u sastavu službi zaštite na radu većina (66,12 %) ima višu i visoku stručnu spremu. Pritom, stručni naziv u području sigurnosti ima 46,77 % stručnjaka zaštite na radu u sastavu službi zaštite na radu.

Istraživanje problematike rada samostalnoga stručnjaka za zaštitu na radu u srednje velikim poslovnim organizacijama u Hrvatskoj [1] pokazuje da stručnjaci sa stručnim nazivom u području sigurnosti trenutno čine oko trećine (33,73 %) stručnjaka za zaštitu na radu.

Odredbe propisa

Članak 4.

Odgovarajuća stručna sprema i radno iskustvo kao uvjeti koje mora ispunjavati osoba da bi mogla polagati ispit za stručnjaka zaštite na radu i obavljati poslove zaštite na radu utvrđuju se ovisno o djelatnosti poslodavca.

Pod odgovarajućom stručnom spremom iz stavka 1. ovoga članka smatra se stručna sprema smjera zaštite na radu, tehničkog, medicinskog ili drugog smjera koji odgovara djelatnosti poslodavca.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Za status inženjera sigurnosti povoljna je odredba kojom se odgovarajućom stručnom spremom smatra stručna sprema smjera zaštite na radu – što po klasifikaciji stručnih naziva odgovara inženjeru sigurnosti (svih stručnih naziva inženjera sigurnosti). Tu treba i jasno istaknuti da jedino inženjer sigurnosti, tijekom svojega stručnog školovanja, stječe potrebnu širinu stručne kompetencije za obavljanje poslova zaštite na radu u svim djelatnostima.

Odredbe propisa

Članak 5.

U djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva, ribarstva, rudarstva, prerađivačke industrije, opskrbe električnom energijom, plinom i vodom, u građevinarstvu, prometu, skladištenju i vezama, zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi, te kod poslodavaca koji zapošljavaju invalidne osobe kao i u obrazovnim ustanovama s laboratorijima i radionicama praktične nastave polagati ispit za stručnjaka zaštite na radu može osoba koja ima:

- visoku stručnu spremu odgovarajućeg smjera i najmanje pet godina radnog iskustva u struci ako će kod poslodavca kod kojeg je ustrojena služba zaštite na radu raditi kao voditelj službe u iz članka 3. točke 1. ovoga Pravilnika,*
- najmanje odgovarajuću višu stručnu spremu i tri godine radnog iskustva u struci ako će kod poslodavca raditi kao stručnjak iz članka 3. točke 2. i 3. ovoga Pravilnika,*
- najmanje odgovarajuću srednju stručnu spremu i godinu dana radnog iskustva u struci ako će kod poslodavca raditi kao stručnjak iz članka 3. točke 4. ovoga Pravilnika.*

U ostalim djelatnostima polagati ispit za stručnjaka zaštite na radu može osoba koja ima:

- najmanje višu stručnu spremu odgovarajućeg smjera i najmanje tri godine radnog iskustva u struci ako će kod poslodavca kod kojeg je ustrojena služba zaštite na radu raditi kao voditelj službe u iz članka 3. točke 1. ovoga Pravilnika,*
- najmanje odgovarajuću srednju stručnu spremu i godinu dana radnog iskustva u struci ako će kod poslodavca raditi kao stručnjak iz članka 3. točke 2., 3. i 4. ovoga Pravilnika.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Status inženjera sigurnosti, s obzirom na njegovu razinu i širinu znanja struke sigurnosti na radu, nije jasno istaknut kod uvjeta stručne spreme za voditelja službe zaštite na radu u velikim poslovnim organizacijama.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da je uvjet stručne spreme za voditelja službe zaštite na radu specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite ili sveučilišni diplomski studij smjera zaštite na radu (ili ekvivalentan studij po starim propisima). Za voditelje službi zaštite na radu koji rade te poslove, a nemaju potrebu razinu i smjer stručne spreme, propisati rok od pet godina u kojem se dodatnim školovanjem moraju uskladiti s postavljenim uvjetima.

Status inženjera sigurnosti u Pravilniku o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.

Odredbe propisa

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se kadrovski i tehnički uvjeti pod kojima se ustanovama odnosno trgovačkim društvima registriranim za obavljanje poslova zaštite na radu (u daljnjem tekstu: pravne osobe) može izdati ovlaštenje za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu,

nadležna tijela u postupku izdavanja i prestanka ovlaštenja, te način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Za status inženjera sigurnosti, s obzirom na razinu stručne spreme i stručni naziv, u ovom su Pravilniku prvenstveno važni propisani kadrovski uvjeti.

Odredbe propisa

II. VRSTE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU

Članak 2.

Poslovi zaštite na radu iz članka 1. ovoga Pravilnika za obavljanje kojih se može izdati ovlaštenje su:

- 1. izrada procjene opasnosti,*
- 2. osposobljavanje za rad na siguran način,*
- 3. ispitivanje strojeva i uređaja s povećanim opasnostima, i*
- 4. ispitivanja fizikalnih i kemijskih čimbenika u radnom okolišu.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Za sve vrste poslova zaštite na radu za čije se obavljanje može izdati ovlaštenje, postoji opravdani stručni interes inženjera sigurnosti.

Odredbe propisa

1. Kadrovski uvjeti

Članak 4.

Za obavljanje poslova izrade procjene opasnosti pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, s najmanje polovicom radnog vremena.

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka najmanje dva stručnjaka moraju biti različitog tehničkog smjera, a treći smjera zaštite na radu, odnosno drugog tehničkog smjera.

Stručnjaci iz stavka 2. ovoga članka moraju imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci, od čega najmanje dvije godine na poslovima zaštite na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Pravilnikom o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., u stavku 2. ovog članka bilo je propisano:

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka najmanje dva stručnjaka moraju biti različitog tehničkog smjera i jedan stručnjak smjera zaštite na radu.

Naknadno je Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 126/03.:

Članak 1.

U Pravilniku o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu ("Narodne novine" br. 114/02) u članku 4. stavku 2. riječi: "i jedan stručnjak smjera zaštite na radu" zamjenjuju se riječima: "a treći smjera zaštite na radu, odnosno drugog tehničkog smjera".

iz nepoznatih i stručno posve neopravdanih razloga došlo do izmjene propisanih kadrovskih uvjeta kojima je grubo narušen status inženjera sigurnosti, ali i struke sigurnosti u cjelini.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje poslova izrade procjene opasnosti ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite.

Odredbe propisa

Članak 5.

Za obavljanje poslova osposobljavanja radnika za rad na siguran način pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, s najmanje polovicom radnog vremena

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka najmanje dva stručnjaka moraju biti različitog tehničkog smjera, a treći smjera zaštite na radu, odnosno drugog tehničkog smjera.

Stručnjaci iz stavka 2. ovoga članka moraju imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci, od čega najmanje dvije godine na poslovima zaštite na radu i osnovna andragoška znanja.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Pravilnikom o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., u stavku 2. ovoga članka bilo je propisano:

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka najmanje dva stručnjaka moraju biti različitog tehničkog smjera i jedan stručnjak smjera zaštite na radu.

Naknadno je Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 126/03.:

Članak 2.

U članku 5. stavku 2. riječi: "i jedan stručnjak smjera zaštite na radu" zamjenjuju se riječima: "a treći smjera zaštite na radu, odnosno drugog tehničkog smjera".

iz nepoznatih i stručno posve neopravdanih razloga došlo do izmjene propisanih kadrovskih uvjeta kojima je grubo narušen status inženjera sigurnosti, ali i struke sigurnosti u cjelini.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje poslova osposobljavanja radnika za rad na siguran način ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite.

Odredbe propisa

Članak 6.

Za obavljanje poslova ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme različitog tehničkog smjera, s najmanje polovicom radnog vremena.

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka jedan mora imati stručnu spremu elektrotehničkog i jedan strojarskog smjera.

Stručnjaci iz stavka 2. ovoga članka moraju imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci od čega najmanje dvije godine na poslovima zaštite na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Status inženjera sigurnosti nije utvrđen za obavljanje poslova ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima, imajući u vidu stručna znanja i obvezu stručnjaka za zaštitu na radu da na potreban stručni način vodi cjelokupan proces ispitivanja, koji počinje planiranjem, a završava dokumentiranjem i analizom.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje poslova ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite.

Odredbe propisa

Članak 7.

Za obavljanje poslova ispitivanja fizikalnih čimbenika u radnom okolišu pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme različitog tehničkog smjera, s najmanje polovicom radnog vremena

Od stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka jedan mora imati stručnu spremu strojariskog, brodograđevnog smjera ili smjera fizike a jedan kemijskog, kemijskotehnološkog ili elektrotehničkog smjera.

Za obavljanje poslova ispitivanja kemijskih čimbenika u radnom okolišu pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme različitog tehničkog smjera, s najmanje polovicom radnog vremena.

Od stručnjaka iz stavka 3. ovoga članka jedan mora imati stručnu spremu kemijskog ili kemijskotehnološkog smjera.

Stručnjaci iz stavka 1. i 3. ovoga članka moraju imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci, od čega najmanje dvije godine na poslovima zaštite na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Status inženjera sigurnosti nije utvrđen za obavljanje poslova ispitivanja čimbenika u radnom okolišu, imajući u vidu stručna znanja i obvezu stručnjaka za zaštitu na radu da na potreban stručni način vodi cjelokupan proces ispitivanja koji počinje planiranjem, a završava dokumentiranjem i analizom.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje poslova ispitivanja fizikalnih čimbenika u radnom okolišu ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite.
- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje poslova ispitivanja kemijskih čimbenika u radnom okolišu ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite.

Odredbe propisa

Članak 8.

Stručnjacima zaštite na radu iz članak 4. do 7. ovoga Pravilnika smatraju se osobe koje su položile opći i poseban dio stručnog ispita prema odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

Članak 9.

Pravnoj osobi može se izdati ovlaštenje za obavljanje svih poslova zaštite na radu ako ispunjava kadrovske uvjete utvrđene za izdavanje ovlaštenja za svaki pojedini posao, s time da se smatra da ima propisani broj zaposlenih stručnjaka zaštite na radu ako ima zaposlen dovoljan broj stručnjaka zaštite na radu koji pojedinačno obzirom na stručnu spremu, smjer i radno iskustvo zadovoljavaju uvjete za obavljanje različitih poslova zaštite na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Status inženjera sigurnosti nije utvrđen u uvjetima za izdavanje ovlaštenja za obavljanje svih poslova zaštite na radu, iako jedino on svojom razinom i širinom stručnoga znanja sigurnosti na radu može u jednoj osobi predstavljati kompletnog stručnjaka za zaštitu na radu.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se pravnoj osobi može izdati ovlaštenje za obavljanje svih poslova zaštite na radu ako ispunjava kadrovske uvjete utvrđene za izdavanje ovlaštenja za svaki pojedini posao, ako ima zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme, od kojih je najmanje jedan struke sigurnosti i zaštite, a svi moraju biti zaposleni na puno radno vrijeme.

Status inženjera sigurnosti u Pravilniku o izradi procjene opasnosti, N. N. br. 48/97., 114/02., 126/03., 144/09.

Odredbe propisa

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti koje moraju ispunjavati poslodavci te ovlaštene ustanove odnosno trgovačka društva pri izradi procjene opasnosti, način izrade procjene opasnosti, sadržaji obuhvaćeni procjenom te podaci na kojima se procjena mora temeljiti.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Posebno je važan propisani status inženjera sigurnosti u Pravilniku jer se *temeljem procjene opasnosti primjenjuju pravila zaštite na radu kojima se otklanjaju ili na najmanju moguću mjeru smanjuju opasnosti i štetnosti po zaposlenike na mjestima rada i u radnom okolišu za što poslodavac osigurava sva potrebna materijalna sredstva. (članak 2.)*

Inženjeri sigurnosti upravo pri izradi i reviziji procjene opasnosti mogu i trebaju dati ključan stručni doprinos koji je i osnova za unapređenje sigurnosti na radu.

Odredbe propisa

III. NAČIN IZRADE PROCJENE OPASNOSTI

Članak 14.

(1) Poslodavac iz redova radnika imenuje jednu ili više radnih skupina za izradu procjene opasnosti.

(2) Radnu skupinu čine najmanje tri stručnjaka zaštite na radu visoke stručne spreme tehničkog usmjerenja, usmjerenja zaštite na radu odnosno usmjerenja koje odgovara djelatnosti poslodavca.

(3) Jedan član radne skupine imenuje se za voditelja.

(4) U izradi procjene sudjeluje i specijalist medicine rada na način da procjenjuje mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u svezi s radom i veličinu rizika njihovog nastanka.

(5) U izradi procjene iz članka 9. stavka 2. ovoga Pravilnika sudjeluje i dipl. ing. kemijske tehnologije ili dipl. ing. kemije.

(6) Stručnjaci iz stavka 2. ovoga članka moraju biti zaposleni kod poslodavca s najmanje polovicom radnog vremena, a stručnjaci iz stavka 4. i 5. ovoga članka poslove vezane za izradu procjene opasnosti mogu obavljati i na temelju ugovora o djelu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Kako je stavkom 2. ovoga članka propisano, član radne skupine za izradu procjene opasnosti *može biti* i stručnjak zaštite na radu visoke stručne spreme usmjerenja zaštite na radu, *odnosno usmjerenja koje odgovara djelatnosti poslodavca*. Prema tome, procjena opasnosti može se u praksi raditi i bez inženjera sigurnosti, smjera zaštite na radu. Na žalost, nepovoljni statistički podaci o ozljedama na radu i profesionalnim bolestima dokaz su praktične nesvrshodnosti i neučinkovitosti procjena opasnosti na radu u čijim je propisanim odredbama ugrožen i status inženjera sigurnosti, a time i struke sigurnosti na radu.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da je obvezni član radne skupine za izradu procjene opasnosti stručnjak zaštite na radu visoke stručne spreme, struke sigurnosti i zaštite koji se obvezno imenuje i za voditelja.

Odredbe propisa

Članak 15.

(1) *Voditelj radne skupine mora imati najmanje pet godina radnog iskustva u struci i položen opći i poseban dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu u skladu s odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.*

(2) *Ostali članovi radne skupine moraju imati najmanje tri godina radnog iskustva u struci i položen opći i posebni dio stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu u skladu s odredbama Pravilnika iz stavka 1. ovoga članka.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Odredbe ovoga članka Pravilnika ne preciziraju koje struke mora biti voditelj radne skupine za izradbu procjene opasnosti, što je nepovoljno za status inženjera sigurnosti u propisu i postupku izrade procjene opasnosti u kojem bi upravo inženjer sigurnosti, na temelju svojega širokog stručnog i specijalističkog znanja, trebao ostvariti obvezu voditelja projekta izrade procjene opasnosti, osiguravajući stručnu konzistentnost i praktičnu svrshodnost same procjene opasnosti, uz posjedovanje stručne odgovornosti prema poslodavcu i drugim uključenim stranama.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da je obvezni voditelj radne skupine za izradu procjene stručnjak zaštite na radu, visoke stručne spreme struke sigurnosti i zaštite, s najmanje pet godina radnoga iskustva u zaštiti na radu, s položenim općim i posebnim dijelom stručnoga ispita za stručnjaka zaštite na radu u skladu s odredbama Pravilnika o polaganju stručnoga ispita stručnjaka zaštite na radu te stručnim specijalističkim usavršavanjem metodike procjene opasnosti i projektnoga menadžmenta, a zaposlen na puno radno vrijeme kod poslodavca.

Status inženjera sigurnosti u Pravilniku o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način, N. N. br. 114/02., 126/03.

Odredbe propisa

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti koje moraju ispunjavati pravne osobe za provođenje osposobljavanja radnika za rad na siguran način (u daljnjem tekstu: osposobljavanje), te postupak za dobivanje i prestanak ovlaštenja za provođenje osposobljavanja.

II. PRAVNE OSOBE KOJE PROVODE OSPOSOBLJAVANJE

Članak 2.

Registrirane ustanove odnosno trgovačka društva za zaštitu na radu (u daljnjem tekstu: ovlaštene ustanove odnosno trgovačka društva) mogu provoditi osposobljavanje ako imaju ovlaštenje za obavljanje osposobljavanja prema odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu.

Članak 3.

Osposobljavanje mogu provoditi poslodavci za svoje radnike ili to osposobljavanje mogu za poslodavca provoditi ovlaštene ustanove odnosno trgovačka društva iz članka 2. ovoga Pravilnika.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Osposobljenost radnika za rad na siguran način ključan je preduvjet i preventivna mjera zaštite na radu, stoga to osposobljavanje zaslužuje primjenu stručnih znanja struke sigurnosti na radu. In enjerima sigurnosti smjera zaštite na radu, koji su školovanjem stekli potrebnu razinu i širinu znanja struke sigurnosti na radu, treba biti važno da i njihov status bude jasno utvrđen ovim Pravilnikom kako bi mogli dati svoj doprinos kvalitetnom i stručnom osposobljavanju radnika za rad na siguran način.

Odredbe propisa

III. OSPOSOBLJAVANJE OD STRANE POSLODAVCA

Članak 4.

Poslodavac može obavljati osposobljavanje na temelju ovlaštenja ministra nadležnog za rad (u daljnjem tekstu: ministar).

Članak 5.

Poslodavcu koji zapošljava do 50 radnika može se izdati ovlaštenje za osposobljavanje ako ispunjava sljedeće uvjete:

- 1. ako je on ili njegov ovlaštenik položio opći dio stručnog ispita za stručnjake zaštite na radu ili ako je on ili njegov ovlaštenik završio najmanje odgovarajuće specijalističko usavršavanje iz područja zaštite na radu kod ovlaštene ustanove odnosno trgovačkog društva,*
- 2. ako je plan i program osposobljavanja izra en na temelju procjene opasnosti, i*
- 3. ako su programom osposobljavanja obuhvaćene postojeće opasnosti i štetnosti, te načini kako se iste otklanjaju ili smanjuju.*

Članak 6.

Poslodavcu koji zapošljava više od 50 radnika može se izdati ovlaštenje za osposobljavanje ako ispunjava sljedeće uvjete:

- 1. ima zaposlenog stručnjaka zaštite na radu s najmanje polovinom radnog vremena koji ima najmanje tri godine radnog iskustva u struci i osnovna andragoška znanja,*
- 2. ako su plan i program osposobljavanja izra eni na temelju procjene opasnosti, i*
- 3. ako su programom osposobljavanja obuhvaćene postojeće opasnosti i štetnosti, te načini kako se iste otklanjaju ili smanjuju.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Propisani uvjeti glede razine stručne spreme i stručnoga naziva ne utvrđuju status inženjera sigurnosti u poslovima osposobljavanja radnika za rad na siguran način, što svakako šteti kvaliteti i stručnosti osposobljavanja.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da se poslodavcu koji zapošljava više od 50 radnika može izdati ovlaštenje za osposobljavanje radnika za rad na siguran način prvenstveno ako zadovoljava uvjet da ima zaposlenog, s punim radnim vremenom, stručnjaka za zaštitu na radu, visoke stručne spreme struke sigurnosti i zaštite, koji ima najmanje tri godine radnoga iskustva u struci sigurnosti na radu i osnovna andragoška znanja.

Odredbe propisa

Članak 7.

Osnovna andragoška znanja iz članka 6. ovoga Pravilnika dokazuju se potvrdom ovlaštene ustanove o osposobljenosti s područja osnovnih andragoških znanja prema programu kojeg je kao odgovarajućeg potvrdio ministar, odnosno potvrdom visokoškolske ustanove ako je ta znanja osoba stekla tijekom studija.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti tijekom studija sigurnosti stječu i osnovna andragoška znanja potrebna za organizaciju i metodiku osposobljavanja radnika za rad na siguran način, čime imaju potpunu stručnu kompetenciju za provedbu osposobljavanja.

Odredbe propisa

Članak 8.

Poslodavac koji nema ovlaštenje za osposobljavanje dužan je osposobljavanje ugovoriti s ovlaštenom ustanovom odnosno trgovačkim društvom za zaštitu na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

- Podizanje stručne kompetencije uvjeta za osposobljavanje radnika za rad na siguran način za stručnjake za zaštitu na radu koji imaju visoku stručnu spremu struke sigurnosti i zaštite, uz pojednostavljenje postupka za dobivanje ovlaštenja, omogućilo bi poslodavcima ekonomičnost osposobljavanja radnika za rad na siguran način.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika i posebnim Pravilnikom propisati da osposobljavanje radnika za rad na siguran način kod poslodavaca koji zapošljavaju do 50 radnika mogu obavljati stručnjaci zaštite na radu, s visokom stručnom spremom struke sigurnosti i zaštite, kao fizičke osobe s ovlaštenjem.

Status inženjera sigurnosti u Pravilniku o uvjetima i stručnim znanjima za imenovanje koordinatora za zaštitu na radu te polaganju stručnog ispita, N. N. br. 101/09., 40/10.

Odredbe propisa

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti stručne spreme i radnog iskustva za polaganje stručnog ispita, te program, sadržaj i način polaganja stručnog ispita za koordinatora za zaštitu na radu.

Članak 2.

Koordinator za zaštitu na radu može obavljati poslove koordinacije kod investitora, glavnog projektanta i poslodavca kao:

- 1. Koordinator za zaštitu na radu u fazi izrade projekta – koordinator I*
- 2. Koordinator za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova – koordinator II.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

U projektnim djelatnostima (graditeljstvo i dr.) koje su visokorizične, inženjeri sigurnosti imaju interes i potrebu obavljati poslove koordinatora za zaštitu na radu u fazi izrade projekta i u fazi izvođenja radova.

Odredbe propisa

II. UVJETI STRUČNE SPREME I STRUČNA ZNANJA KOORDINATORA

Članak 3.

Koordinator I mora imati najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva) sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaureus) inženjer, položen stručni ispit propisan posebnim propisom iz graditeljstva najmanje prema ispitnom programu za prvostupnika (baccalaureus) inženjera te položen stručni ispit za koordinatora za zaštitu na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti po odredbama propisa nemaju uvjete stručne spreme i stručna znanja za koordinatora I.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da su uvjeti stručne spreme i stručnih znanja za koordinatora I za zaštitu na radu u fazi izrade projekta najmanje završen specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti, s programom koordinatora za zaštitu na radu, uz položen stručni ispit stručnjaka za zaštitu na radu i stručni ispit za koordinatora za zaštitu na radu.
- U programe specijalističkih diplomskih stručnih studija sigurnosti ugraditi dodatne predmete i programe koordinatora za zaštitu na radu u fazi izrade projekta i izvođenja radova.

Odredbe propisa

Članak 4.

Koordinator II mora imati najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva) ili stručni studij sigurnosti sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaureus) inženjer, položen stručni ispit za stručnjaka zaštite na radu (opći i poseban dio) i stručni ispit za koordinatora za zaštitu na radu.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti imaju uvjete stručne spreme i stručnih znanja za koordinatora II za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova.

Odredbe propisa

Članak 5.

Stručni ispit za koordinatora I ne mora polagati osoba koja ima najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva) sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaureus) inženjer i koja je položila stručni ispit po posebnom propisu iz graditeljstva, najmanje prema ispitnom programu za prvostupnika (baccalaureus) inženjera, te koja je položila stručni ispit za stručnjaka zaštite na radu (opći i posebni dio).

Koordinator I može obavljati poslove koordinatora II.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti nemaju mogućnost oslobađanja od polaganja stručnoga ispita za koordinatora I.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da stručni ispit za koordinatora I ne mora polagati osoba koja ima najmanje završen specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti, s programom koordinatora za zaštitu na radu, uz položen stručni ispit stručnjaka za zaštitu na radu (opći i posebni dio) i najmanje 5 godina radnoga iskustva u zaštiti na radu u projektnim djelatnostima.

Odredbe propisa

III. POLAGANJE STRUČNOG ISPITA

Članak 6.

Pravo polaganja stručnog ispita za koordinatora I ima osoba koja ima najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva) sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaureus) inženjer i položeni stručni ispit propisan posebnim propisom iz graditeljstva najmanje prema ispitnom programu za prvostupnika (baccalaureus) inženjera.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti nemaju pravo polaganja stručnoga ispita za koordinatora I za zaštitu na radu u fazi izrade projekta.

Prijedlog za unapređenje statusa inženjera sigurnosti

- Izmjenom Pravilnika propisati da stručni ispit za koordinatora I za zaštitu na radu u fazi izrade projekta ima i osoba koja ima najmanje završen specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti, s programom koordinatora za zaštitu na radu, uz položen stručni ispit stručnjaka za zaštitu na radu (opći i posebni dio).

Odredbe propisa

Članak 7.

Pravo polaganja stručnog ispita za koordinatora II ima osoba koja ima najmanje završen stručni studij tehničkog smjera (arhitekture, građevinarstva, elektrotehnike ili strojarstva) ili stručni studij sigurnosti sa stečenim stručnim nazivom prvostupnik (baccalaureus) inženjer i položen stručni ispit za stručnjaka zaštite na radu (opći i posebni dio).

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti imaju pravo polaganja stručnoga ispita za koordinatora II za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova.

Status inženjera sigurnosti u Zakonu o Državnom inspektoratu, N. N. br. 116/08., 123/08.

Odredbe propisa

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuju inspekcijski poslovi Državnog inspektorata, ustrojstvene jedinice, prava, dužnosti i ovlasti inspektora i druga pitanja od značaja za rad Državnog inspektorata.

(2) Sjedište Državnog inspektorata je u Zagrebu.

Članak 2.

(1) Državni inspektorat obavlja inspekcijske poslove koji se odnose na nadzor obavljanja poslova i provedbu propisa o: trgovini i uslugama, radu i zaštiti na radu, elektroenergetici, rudarstvu, opremi pod tlakom, obračunu, naplati i uplati boravišne pristojbe, ugostiteljskoj djelatnosti i pružanju usluga u turizmu.

(2) Državni inspektorat obavlja inspekcijske poslove i u drugim upravnim područjima kad je to određeno posebnim zakonom.

(3) Glavni inspektor Državnog inspektorata i ministar obrane, odnosno glavni inspektor i ministar unutarnjih poslova, u skladu sa zakonom, utvrđuju koje će poslove nadzora iz stavka 1. ovoga članka obavljati Državni inspektorat za potrebe Ministarstva obrane, odnosno Ministarstva unutarnjih poslova.

Članak 4.

Državni inspektorat u području rada i zaštite na radu nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuju odnosi između poslodavaca i radnika (radni odnosi i zaštita na radu), rad stranaca, a posebice primjenu propisa koji se odnose na:

- obvezu poslodavca da radnike u propisanim rokovima prijavljuje nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja,*
- radno vrijeme, plaće, zapošljavanje i rad malodobnika, žena, trudnica, porodilja, invalida, stranaca i sl.,*
- uvjete rada, sigurnost i zaštitu zdravlja radnika, volontera, učenika, studenata i drugih osoba te osoba koje obavljaju djelatnost osobnim radom,*
- osobito sigurnost, zaštitu zdravlja i uvjete rada malodobnika, žena i invalida.*

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti imaju interes i stručnu potrebu za poslove inspekcije u području svoje struke sigurnosti i zaštite - u zaštiti na radu.

Odredbe propisa

II. INSPEKCIJSKI POSLOVI

1. Opće odredbe

2. Viši inspektor-specijalist

Članak 12.

(1) Inspekcijski nadzor koji se odnosi na primjenu zakona i drugih propisa iz djelokruga Državnog inspektorata provodi viši inspektor – specijalist.

(2) Za višeg inspektora-specijalista može se postaviti osoba koja pored zakonom utvrđenih uvjeta za prijam u državnu službu i uvjeta iz članka 13. stavka 4., članka 16. stavka 3., članka 21. stavka 2., članka 23. stavka 2. i članka 25. stavka 2. ovoga Zakona, ima sveučilišni diplomski studij ili diplomski specijalistički stručni studij i ispunjava sljedeće posebne uvjete:

- najmanje pet godina radnog iskustva na inspekcijskim poslovima, od čega najmanje četiri godine na najsloženijim poslovima iz odgovarajućeg upravnog područja, te istaknute rezultate u području od značaja za rad Državnog inspektorata,
- položen državni stručni ispit za radno mjesto inspektora,
- stupanj samostalnosti koji uključuje rad u skladu s uputama rukovodećeg službenika,
- stupanj odgovornosti za pravilnu primjenu metodologije rada, postupaka i stručnih tehnika,
- stupanj učestalosti stručnih komunikacija koji uključuje stalne kontakte unutar i izvan Državnog inspektorata.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti koji imaju završen specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti, uz ispunjavanje propisanih posebnih uvjeta, mogu biti postavljeni za višeg inspektora-specijalista.

Odredbe propisa

4. Inspektor rada

Članak 15.

Inspekcijski nadzor koji se odnosi na primjenu zakona i drugih propisa u području rada i zaštite na radu provodi inspektor rada i viši inspektor rada.

Članak 16.

(2) Za inspektora rada (zaštita na radu) može se postaviti osoba koja pored zakonom utvrđenih uvjeta za prijam u državnu službu ispunjava i sljedeće posebne uvjete:

– za provođenje inspekcijskog nadzora nad primjenom zakona i drugih propisa o zaštiti na radu ima sveučilišni diplomski studij ili diplomski specijalistički stručni studij u području tehničkih znanosti: brodogradnja, elektrotehnika, građevinarstvo, grafička tehnologija, kemijsko inženjerstvo, metalurgija, strojarstvo, tekstilna tehnologija, zrakoplovstvo, raketna i svemirska tehnika, organizacija rada i proizvodnje, sigurnost i zaštita na radu i najmanje jednu godinu radnog iskustva u struci te položen državni stručni ispit za inspektora rada.

(3) Za višeg inspektora rada može se postaviti osoba koja ispunjava uvjete za inspektora rada iz stavka 1. i 2. ovoga članka i ima najmanje četiri godine radnog iskustva u struci, od čega dvije godine na poslovima inspektora rada, nakon položenoga državnoga stručnog ispita.

Članak 17.

Broj inspektora rada i viših inspektora rada u Državnom inspektoratu određuje se ovisno o broju radnika u djelatnostima koje nadzire inspektor rada, u pravilu po jedan na 4.000 do 5.000 radnika.

Komentar statusa inženjera sigurnosti

Inženjeri sigurnosti koji imaju završen specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite, uz ispunjavanje propisanih posebnih uvjeta, mogu biti postavljeni za inspektora rada (zaštita na radu) i za višeg inspektora.

ZAKLJUČAK

Po analizi statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite na radu, kako Zakona o zaštiti na radu, tako i posebno podzakonskih propisa donesenih na temelju njega, može se zaključiti da je status inženjera sigurnosti, kao glavnih nositelja struke sigurnosti i zaštite, nedostatan i stručno nepravilno zastupljen, uglavnom u kontekstu općeg isticanja tehničke struke i stručnjaka za zaštitu na radu koji to može postati gotovo neovisno o struci polaganjem stručnog ispita.

Novi sustav visokoškolskoga obrazovanja, dugogodišnji rad uglednih visokoškolskih ustanova koje jedine izvode usklađene i odobrene stručne studije sigurnosti i zaštite na razini preddiplomskih stručnih studija i na razini diplomskih specijalističkih stručnih studija, porast broja inženjera sigurnosti i etabliranje struke sigurnosti i zaštite u teoriji i praksi te potreba stalnoga stručnog usavršavanja i stručnoga komorskog organiziranja, glavni su aspekti potrebe usklađivanja i stručnoga unapređenja statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite. Pritom, inženjeri sigurnosti i struka sigurnosti i zaštite trebaju zauzeti vodeće mjesto u propisima zaštite na radu, kao i u širem području propisa sigurnosti, jednako kao i druge struke u svojim područjima i propisima.

Na temelju tih smjernica istaknuti su, stručno opravdani i realni, prijedlozi za unapređenje statusa inženjera sigurnosti u propisima zaštite na radu, čime se treba postići i viša razina stručne kompetencije stručnjaka za zaštitu na radu, uz povećanje njegove stručne odgovornosti, a sve s ciljem djelotvornoga unapređenja vođenja i provedbe mjera zaštite na radu i poboljšanja stanja sigurnosti na radu u praksi.

LITERATURA

[1] Božajić, I., Cmrečnjak, D., Drozdek, A., Filipović, A. M., Hunjak, D., Koren, T., Minga, I., Palačić, D., Petričević, N., Taradi, J., red., Žarak, M.: **Stručnjak za zaštitu na radu, istraživanje problematike rada samostalnog stručnjaka za zaštitu na radu u srednje velikim poslovnim organizacijama u Hrvatskoj**. – Zagreb: Hrvatsko društvo inženjera sigurnosti, 2010.

[2] Cmrečnjak, D., Filipović, A. M., Gorički, Z., Hrستی, G., Hunjak, D., Magud, M., Minga, I., Petričević, N., Taradi, J., red., Žarak, M.: **Služba zaštite na radu, istraživanje problematike organizacije i rada službi zaštite na radu u poslovnim organizacijama u Hrvatskoj**. – Zagreb: Hrvatsko društvo inženjera sigurnosti, 2009.

[3] Cmrečnjak, D., Hunjak, D., Taradi, J.: **Zakon o zaštiti na radu, N. N. br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08., 75/09., autorski pročišćeni tekst s poveznicama na podzakonske akte i druge propise**. – Zagreb: Hrvatsko društvo inženjera sigurnosti, 2009.

Propisi

- Zakon o zaštiti na radu, N. N., br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08., 75/09.
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
- Pravilnik o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, N. N. br. 114/02., 126/03.
- Pravilnik o izradi procjene opasnosti, N. N. br. 48/97., 114/02., 126/03., 144/09.
- Pravilnik o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način, N. N. br. 114/02., 126/03.

- Pravilnik o uvjetima i stručnim znanjima za imenovanje koordinatora za zaštitu na radu te polaganju stručnog ispita, N. N. br. 101/09., 40/10.
- Zakon o Državnom inspektoratu, N. N. br. 116/08., 123/08.

Podaci o autorima

mr. sig. Sanja Miketić-Curman, dipl. ing. sig.

Valoviti papir Dunapack d.o.o.

Zabok

sanja.miketic@dunapack.hr

mr. sig. Josip Taradi, dipl. ing. sig.

Međimurske vode d.o.o.

Čakovec

josip.taradi@medjimurske-vode.hr